

F-22 I SKARP

INSATS

Det amerikanska flygvapnet tvekade länge att skicka ut den extremt dyrbara F-22 Raptor i strid. Nästan tio år, närmare bestämt. Nu har det hänt. Målet var en av den Islamistiska statens kommandocentraler i Syrien.

TEXT JONAS BJÖRNSTAM FOTO ??

F-22 bär sina vapen i kroppsschakt för att minska radarsignaturen. Även yttre last är möjligt.

IS kommandocentral i Raqqah före anfallet...

...och efter.

Uppgifterna är knapphändiga och USAF dröjde ett tag med att offentliggöra dem. Angreppet skedde den 23 september förra året. Tidigt på morgonen släpptes 450 kilos GBU-32 bomber, "Guided Bomb Unit", på IS-anläggningen i staden Raqqah vid stranden av floden Eufrat i norra Syrien.

Sannolikt hade flygningen utgått från flygbasen Al Dhafra nära Abu Dhabi i Förenade Arabemiraten, där US Air Force

sedan 2009 har några F-22 stationerade. Efter det inledande anfallet ska ytterligare maskiner ha satts in i Syrien, men hur många och mot vilka mål är oklart.

Fast varför riskera att få en Raptor nedskjuten? F-22 är det dyraste och mest avancerade stridsflygplan som någonsin byggts. Det räknas till generation fem och är ensamt i sitt slag.

Visst, ryssarna har sin PAK/FA T-50. Men den flyger ännu så länge bara i ett antal prototyper. Kineserna är på gång med Chengdu J-20, men det lär dröja länge än innan den blir operativ.

Raptor är en produkt av det kalla krigets allra sista år. Målet var att ta fram ett jaktflygplan som skulle vara överlägset allt en fiende kunde tänkas komma med.

Planet är en "stealth", det vill säga nästan osynligt på en radar. Med sina två starka

Pratt & Whitney F-119-PW-100 turbofläktmotorer klarar det "supercruise", överljuds fart på enbart grundmotorerna. Vridbara jetutblås bidrar till en enastående manöverförmåga.

Dess radar och luftmålsrobotar ska klara att spåra och skjuta ner en fiende långt innan denne ens vet att han har en Raptor emot sig. Kort sagt, F-22 är världens bästa jaktflygplan. Men det är just detta – först och främst ett jaktflygplan. Egentligen inte i första hand en bombare avsedd för strid mot markmål.

Från början var avsikten att F-22 skulle levereras i 750 exemplar till en kostnad av totalt 26,2 miljarder dollar. Men kostnaderna skenade. Undan för undan tvingades politikerna skära ner antalet enheter. Men eftersom utvecklingskostnaderna förblev konstanta ökade i stället priset per flygplan dramatiskt. ➔

Ett flertal amerikanska F-22:or är stationerade i Abu Dhabi. Denna bild är dock tagen på Hickham AFB, Hawaii.

Lockheed Martin avslutade tillverkningen. Den sista maskinen levererades 2011. Produktionsverktygen har lagts i malpåse, så visst kan tillverkningen återupptas när behov uppstår, men i dagsläget är det föga troligt.

Priset per flygplan har tredubblats jämfört med de ursprungliga kalkylerna. Det beräknas i dag uppgå till svindlande 412 miljoner dollar. Kostnaden per flygtimme: 68 368 dollar!

USAF fick slutligen ta emot 188 F-22, men 2010 havererade en maskin. Orsaken sades vara pilotfel, men har senare visat sig vara brister i planets syrgassystem. Piloten blev medvetlös i luften.

Av det skälet har F-22 vid upprepade tillfällen varit belagt med flygförbud. Flygvapnet hävdar i dag att syrgasproblemen är lösta, men många piloter lär vara skeptiska.

Andra bakslag är att planet drabbats av rost, hållfasthetsproblem och att kroppens radarabsorberande material inte visat sig lika hållbart som planerat.

För närvarande genomgår 140 Raptor ett moderniseringsprogram kallat "Increment 3.1. Det innebär bland annat att radarn, en APG-77, vässas och att antalet möjliga bombtyper i lasten blir fler. Planet får apparatur för att självt kunna styra dem mot målet. Datorernas mjukvara uppgraderas för bättre

självskydd och datalänkkommunikation. Allt ska vara klart hösten 2017.

Uppgraderingen har ansetts nödvändig för att F-22 ska behålla sitt försprång, men den har ju knappast gjort projektet billigare. Ytterligare vässning väntas i nästa steg, "Increment 3.2B. Sammanlagt beräknas kostnaderna mellan 2013 och 2023 bli i runda slängar sju miljarder dollar.

Flest Raptor är för närvarande stationerade på Tyndall Air Force Base i Florida. Där finns cirka 50 maskiner. De används bland annat för typinflygning. Veterligen finns ingen framtida ersättare i sikte. Officiellt kommer Raptor att stanna kvar i tjänst åtminstone fram till och med 2033. Troligen blir det längre.

USA vägrade till en början att blanda sig i det syriska inbördeskriget, men beslöt slutligen att anfälla mål i IS-kontrollerade områden. För att komma dit från Abu Dhabi måste man flyga i ett luftrum som kontrolleras av president Bashar al-Assads stridskrafter. Syrien gav sitt tillstånd, men inget område i landet är säkert.

Hur stor var risken? I USA förs just nu en diskussion om det lämpliga i att sätta in den dyrbara F-22 i operationer som sannolikt skulle gå att utföra lika bra eller bättre med

attackflygplan som är mer ägnade för uppgiften.

Många påpekar att Islamiska statens mest avancerade vapen är små spaningsdrönare. Syriens luftförsvarsystem har sitt ursprung i det kalla kriget. De är ineffektiva om de alls fungerar. Även om Damaskus skulle ha vägrat borde riskerna ha varit minimala.

Syrien var tidigare späckt med sovjetiska radaranläggningar, luftvärnskanoner och SAM-robotar. Men faktum är att Israel sedan 1973 genomfört en rad anfall mot starkt försvarede mål i Syrien, bland annat en kärnkraftsanläggning och Hizbollahmilisen – utan att få ett enda flygplan nedskjutet.

Å andra sidan finns det åtskilligt med skjutglada både rebeller och endast delvis kontrollerade regeringssoldater i området. Och det skulle räcka med en lyckoträff och en nedskjuten F-22 för att USA prestigeförlust skulle ha varit enorm.

Kritiker menar att den serbiska luftvärnsrobot som i mars 1999 sköt ner en Lockheed F-117 Nighthawk förskräcker. De anser att andra flygplan i den amerikanska arsenalen, som F-15, F-16, F-18 och B-1, skulle ha klarat jobbet minst lika bra.

Meningsmotståndarna håller inte med.

”En del hävdar att beslutet att sätta in Raptor helt enkelt motiverades av militärens önskan att ge skattebetalarna pang för pengarna”

Visserligen är F-22:ans bombblast inte imponerande jämfört med rena attackflygplan, men apparaturen för att samla in data om motståndaren är oöverträffad. Samma sak gäller dess förmåga att tränga in i fientligt luftrum utan att upptäckas.

En del hävdar att beslutet att sätta in Raptor helt enkelt motiverades av militärens önskan att ge skattebetalarna pang för pengarna. De jämför F-22 med forna tiders slag skepp – krigsmaskiner som var så dyra och värdefulla att deras fulla kapacitet aldrig kom till riktig användning.

En riktigt elak kritiker tycker att man borde trycka upp en T-shirt, liknande dem som säljs på vissa turistorter, till exempel: ”Mina föräldrar reste till Paris och allt jag fick var den här sketna T-shirten”.

Texten skulle i så fall lyda: ”I Spent \$412 Million on a F-22, and All I Got Was This Lousy Bomb on Syria”.

En F-22 tankas från en KC-10 Extender inför anfall mot mål i Irak och Syrien den 26 september, alltså några dagar efter bombningen i Raqqah.

- **Low Observable/Highly Maneuverable**
- **Mach Number: Mach 2 Class**
- **Supercruise (Mil Power): >1.5 Mach**
- **Altitude: 60,000 Feet**
- **Engines**
 - Two F119-PW-100, 35,000-lb Class
 - Thrust Vectorable

M61A2 Cannon (488 Rounds)

Current Air-to-Air and Air-to-Ground Armament

Stealthily Air-to-Air	(2) AIM-9M/X (8) AIM-120C
Air-to-Ground	(2) AIM-9M/X (2) AIM-120C (2) 1,000-lb JDAM
Air-to-Ground	(8) 250-lb SDB (2) AIM-9M/X (2) AIM-120C
Remotely External Combat	(2) AIM-9M/X (8) AIM-120C (2) Fuel Tanks (600 Gal) (4) Missiles

Wing Area	840 sq ft
Engine Thrust Class	35,000 lb
Length	62.08 ft (18.9 m)
Wingspan	44.5 ft (13.56 m)
Horizontal Tail Span	29 ft (8.84m)
Height	16.67 ft (5.08 m)
Track Width	10.6 ft (3.23 m)

Datablad för Raptor utgivet av USAF. Tredje stealthalternativet ”air to ground” är troligen den beväpning som medfördes vid anfallet i Raqqah.